

Nr 42.

Av herr **Mogård**, om viss ändring i direktiven för statens arbetslöshetshjälp m. m.

Inom det vidsträckta arbetslöshetsproblemet rymmes en mängd skiftande företeelser. En av dessa utgöres av arbetslösheten bland tjänstemän och kontorsanställda. Inom näringslivet har i fråga om bokföring och andra kontorsgöromål under senare år vidtagits omfattande rationaliseringsåtgärder, vilka haft med sig betydande inskränkningar beträffande behovet av mänsklig arbetskraft. Särskilt har denna inskränkning gått ut över äldre och medelålders tjänstemän och kontorsanställda, vilkas arbete ersatts av maskiner och billig ungdomlig och kvinnlig arbetskraft. Arbetslösheten har också inom de förstnämnda kategorierna blivit mycket omfattande.

Att bedöma omfattningen av arbetslösheten bland dessa torde vara svårt, då denna kategori av arbetslösa, som i det längsta söker klara sig själv, uraktlåter att pressa på allmänna hjälpkällor i den naturliga uppfattningen att föga står att vinna. Vad Stockholm beträffar, torde en något så när klar bild erhållas ur den statistik, som med T. A. K:s möjligheter kan upprättas.

Hos Tjänstemannaorganisationernas arbetslöshetskommitté (T. A. K.) äro sedan kommitténs tillkomst år 1926 anmälda inalles 2,120 personer, därav cirka 23 % utgöres av kvinnlig arbetskraft. De arbetslösa ha anmält sig sålunda:

år	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932 (t. o. m. 15/1)	S:ma
	575	394	355	233	289	258	16	2,120

Jämförelsetalen för de olika åren äro icke fullt likvärdiga, då för varje år en allt rationellare sovring måst göras, så att endast fullt kvalificerad arbetskraft inregistreras, detta med hänsyn till tidens fordringar rörande kunskaper och rutin. Jämföres klientelet för 1926 och 1931 vågar man säga, att det sistnämnda året visar lika stor numerär som det förra, ja, kanske större, då det klientel, som anmälde sig 1926, blivit arbetslöst under åren 1920—26, d. v. s. 7 år, då det 1931 anmälda blivit arbetslöst huvudsakligen under 1930 och 1931, d. v. s. 2 år.

Under förenämnda år ha förmedlats platser åt 857 personer. — I klientelet ha ingått: 267 personer med teknisk utbildning, 1,525 merkantilt utbildade, 97 akademiskt bildade och därmed jämförliga samt 231 med lägre kvalifikationer.

Med hänsyn till åldrar fördelar klientelet sig på följande sätt:

ålder: år	20—24	25—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—59	S:ma
	461	413	385	274	222	174	97	94	2,120

De statliga och kommunala myndigheterna i Sverige ha efter direktiv från riksdagen sökt att på arbetsvägen motverka följderna av arbetslösheten. De reservarbeten, som anordnats, ha emellertid inrättats huvudsakligen med tanke på arbetslöshet bland kroppsarbetare och ha därför, naturligt nog, icke kunnat i erforderlig utsträckning komma arbetslösa tjänstemän till godo, då dessa oftast sakna nödig träning för det grovarbete, som bjudes inom de allmänna reservarbetena. En övergång från ett yrke till ett annat kunde vidare vara en möjlighet, därest utrymme för ny arbetskraft finnes inom något annat arbetsområde. Så är dock ej fallet!

Det torde emellertid vara ett samhällsintresse, att den fond av teoretiskt och praktiskt vetande inom olika faek, som dessa arbetslösa tjänstemän ofta på bekostnad av stat och kommun samt med egna insatser under år av utbildning och arbete förvärvat sig, ej blir totalt bortkastad. — Att speciellt för tjänstemännen anordna reservarbeten torde vara en svårlost men måhända icke olöslig fråga. Så t. ex. torde möjligen vissa kansliarbeten inom verk och myndigheter samt utredningar kunna bereda tillfälligt arbete för åtskilliga av dessa arbetslösa. Fråga torde även vara, om icke inom statens och kommunala verk finnas åtskilliga eftersatta arbeten, som nu skulle kunna upptagas såsom reservarbeten för denna kategori av arbetslösa.

Angeläget torde vara, att en anpassning av reservarbeten efter de arbetslösas olika förutsättningar åvägabringas, detta dels med hänsyn till vikten av att icke förstöra människomaterialet och dels för att rationellt kunna utnyttja arbetskraften även i reservarbeten och på så sätt vidmakthålla arbetsdugligheten eller skapa yrkeskunskap i den mån så låter sig göra. — Vad alla slag av arbetslösa beträffar men i särskild grad de merkantilt och tekniskt utbildade, torde finnas en väg på vilken vore skäl att alltmera slå in. Under tiden de arbetslösa gå utan sysselsättningar, sjunker undan för undan deras förmåga av initiativ och avtrubbas gradvis teoretiska och praktiska kunskaper. Där detta icke kan motverkas genom arbete, borde de beredas teoretisk och praktisk utbildning, eventuellt hantverksmässig sådan, för att om möjligt skapa förutsättningar för självverksamhet. — Vid sidan av de statliga reservarbetena kunde sålunda tänkas, att kurser efter olika linjer anordnades för alla slag av arbetslösa. Vad de merkantilt och tekniskt utbildade beträffar, vore önskvärt, att statsmakterna vid medels beviljande öppnade möjlighet för tjänstemännens egna organisationer, som väl känna sitt klientel, att i samråd med vidkommande myndigheter få sig anförtrodda anordnande av de behövlige kurserna. — Under tiden för genomgående av kurs borde den arbetslöse av statsmedel tillförsäkras fritt vivre samt efter väl genomgången kurs äga att under t. ex. $\frac{1}{2}$ år åtnjuta kontantunderstöd, detta dock under förutsättning av ett regelbundet och kontrollerat arbetssökande.

Med stöd av vad sålunda anförts, får jag hemställa,

att riksdagen ville vidtaga sådan ändring i de för statens arbetslöshetshjälp gällande direktiven, att ökade möjligheter till kontantunderstöd lämnas ovan berörda grupper,

samt att utredning verkställes i syfte att bereda lämpliga reservarbeten åt arbetslösa, som förut sysselsatts inom de merkantila yrkena och som sakna fysiska förutsättningar för hårt kroppsarbete.

Stockholm den 18 januari 1932.

Bertil Mogård.

